

Agrotehničke aktivnosti u voćnjaku u novembru

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 09.11.2025 *Брой:* 11/2025

Agrometeorološki uslovi u novembru biće određeni temperaturama bliskim i iznad klimatskih normi i padavinama oko i ispod mesečne norme. Za većinu dana u novembru prognoziraju se prosečne dnevne temperature iznad normale.

Početak novembra, arktička hladnoća će ostati daleko od Evrope, zahvaljujući snažno koncentrisanom polarnom vrtlogu iznad Severnog pola. U Bugarskoj će to rezultirati blažim vremenom nego obično – dnevne temperature između 14 i 18°C, a u južnim regionima čak i do 20°C. Sve u svemu, do kraja prve dekade ne prognoziraju se ozbiljne padavine. Moguće su kratkotrajne atmosferske smetnje, ali kratkog trajanja. Povećava se verovatnoća temperaturnih inverzija, sa minimalnim temperaturama u mnogim oblastima oko i ispod nule, uz uslove za mraz.

Oko sredine meseca, hladniji vazduh sa severoistoka stići će do Balkana. U Bugarskoj će se to osetiti padom temperatura, koje će se približiti sezonskim normama – dnevne temperature između 8 i 13°C, a minimalne između 1 i 6°C. Jutarnje magle i inverzije postaće češće u nizinama. Krajem novembra očekuju se kiša i sneg, posebno u planinama. Krajem meseca, očekuje se spuštanje hladnih vazdušnih masa sa severoistoka ka Balkanu posle 25. novembra. Tada se očekuje приметно zahlađenje, posebno u Severnoj i Zapadnoj Bugarskoj. Sneg je moguć u planinama i podnožjima, a kiša i vlažan sneg u nizinama. Pri vedrom vremenu, jutra će biti hladna, sa čestim mrazovima i negativnim temperaturama.

Tokom meseca, pogodniji uslovi za sadnju voćaka i sprovođenje fitosanitarnih aktivnosti na voćnim kulturama biće stvoreni tokom druge deкаде.

U voćnim rasadnicima

Matične biljke se vade u matičnjacima. Svi – ukorenjeni i neukorenjeni izdanci – seku se makazama ili oštrim nožem, što je niže moguće. Ako su matični grmovi slabi, ostavlja se 1-2 izdanka da bi se ojačali. Nakon sečenja izdanaka, matične biljke se prekrivaju zemljom kako bi se zaštitile od zimskih mrazeva.

Podloge se uklanjaju iz leja nakon završetka vegetacionog perioda biljaka.

Ako lišće nije opalo, uklanja se ručno ili prskanjem defolijantima – 0.1-0.2% kalcijum hlorida, 0.4% mangan hlorida i drugim. Podloge se sortiraju prema BDS-u, odvajajući slabe, nerazvijene i prevelike.

U rasadniku prve godine sade se podloge. Zemljište mora biti dobro pripremljeno unapred. Razmaci sadnje zavise od voćne vrste, obično 80 x 20 cm, a za orahe – 100 x 30 cm. Sejančne podloge se sade 1-2 cm dublje od korenovog vrata, a vegetativne – na dubini od 20 cm, bez obzira na dužinu ukorenjenog dela. Nakon sadnje, podloge se zalivaju i zagrću do visine od 10 cm kako bi zadržale vlagu i obezbedile uspešnije pupanje.

Preostale podloge, koje nisu posađene u rasadniku, čuvaju se do proleća na zaštićenom mestu, zaštićenom od vetra, daleko od poljoprivrednih objekata. Koreni se zakopavaju rastresitom, vlažnom zemljom i temeljno zalivaju.

Sade se novi matičnjaci. Preferira se laka, vlažna, duboko obrađena zemlja, đubrena sa 4-6 tona stajnjaka, 100-150 kg superfosfata i 50-60 kg kalijum sulfata po dekaru. Biljke se sade na udaljenosti od 1.8 – 2 m između redova i 35-60 cm unutar redova, na dubini od 25-30 cm. Nakon sadnje, nadzemni deo se seče na oko 20 cm iznad površine tla.

Seme trešnje za setvu

Seme se seje u leje. Zemljište se prethodno đubri sa 4-5 tona stajnjaka po dekaru i dovodi u baštensko stanje – preorano na 30-35 cm i poravnato. Seme jabuke i kruške se ne stratifikuje unapred, dok se seme malih koštičavih voćaka stratifikuje u vlažnom pesku dva meseca kako bi se izazvali procesi post-berbe sazrevanja.

Voćke se vade, sortiraju i skladište. Vađenje se obavlja traktorskim plugom, hidrauličnom priključnom opremom ili posebnom hvataljkom. Sortiranje se vrši prema zahtevima BDS-a, vezivanjem u snopove – po 25 komada, sa etiketom koja označava naziv sorte i tip podloge. Stabla se čuvaju na ravnom, dobro dreniranom, zaštićenom mestu od vetra, daleko od poljoprivrednih objekata i sena, i zalivaju se tako da zemlja dobro prijanja uz korenje.

Reznice za kalemljenje se sakupljaju za prolećno kalemljenje. Obično se reznice uzimaju sa južnog dela krošnje drveća. Vezuju se u snopove po 25 i čuvaju u vlažnom pesku na senovitom mestu u hladnim podrumima ili hladnjačama.

Vodi se računa o stratifikovanom semenu. Krajem meseca počinju pripreme za kalemljenje na stolu.

U voćnim zasadima

U mladim voćnim zasadima evidentira se broj propalih stabala i priprema plan za popunjavanje praznih mesta po vrstama i sortama. Popravljaju se žičane konstrukcije i grade nove, a nastavlja se transport i razbacivanje

stajnjaka. U slučaju suše, vrši se irigacija za zadržavanje vode sa 60-80 m³ vode po dekaru.

Zimska rezidba jabukovih zasada

Zimska rezidba za proizvodnju počinje za vrste jabučastog voća.

Voćke se sade u novim voćnjacima. Prilikom stvaranja gustih zasada, preporučuje se sadnja u brazdama umesto u sadnim jamama.

U zasadima jagoda

Nastavlja se vađenje, priprema i skladištenje sadnica jagoda u frižiderima za prolećno-letnju sadnju.

U slučaju suše, zasadi uspostavljeni u septembru ili oktobru se zalivaju, a ako je prisutan korov, područje se čisti. Krajem meseca, vrši se irigacija za zadržavanje vode za stare zasade.

Biljke se sade u zagrejanim platenicima za ranu proizvodnju jagoda.

U zasadima maline

Sadni materijal se vadi, sortira i skladišti. Iz proizvodnih zasada, izdanci se uklanjaju ručno ravnom lopatom. Iz matičnih zasada druge godine, svi izdanci pogodni za sadni materijal – osim onih za odobrenje – uklanjaju se ručno. Treće godine iz matičnih zasada, izdanci se uklanjaju plugom ili hvataljkom. Izdanci namenjeni za prolećnu sadnju čuvaju se u brazdama, prekriveni slojem zemlje 15-20 cm iznad korenovog vrata. Zemlja se sabija i temeljno zaliva.

Uspostavljaju se novi zasadi maline.

U zasadima crne ribizle

Sakupljaju se zrele reznice. Koriste se jednogodišnji izdanci iz mladih proizvodnih ili matičnih zasada. Izdanci se seku na reznice. Svaka reznica treba da bude dugačka 20 do 25 cm i debela preko 5-6 mm. Pri bazi, reznica se

seče 2-3 mm ispod pupoljka, a na vrhu – do 1 cm iznad pupoljka.

Reznice se ukorenjuju. U redu, reznice se postavljaju na udaljenosti od 15-20 cm, nagnuto, blizu ugla od 45°, u zemlju. Kada su zemljišta laka, sade se motikom, a u teškim zemljištima sade se alatom za sadnju. Najviši pupoljak se ostavlja ispod površine tla. Nakon sadnje, zemlja oko reznica se sabija.

Sadni materijal se vadi, sortira i skladišti. Ukorenjene biljke se uklanjaju ručno ili mehanički početkom meseca, ali ne na temperaturama nižim od 0 °C. Biljke namenjene za prolećnu sadnju čuvaju se u brazdama ili rovovima, dubine 45-50 cm. Njihovi koreni se prekrivaju, zemlja se sabija i temeljno zaliva. Preduzimaju se mere zaštite od miševa.

Upostavljaju se novi zasadi crne ribizle, a grmovi se orezuju radi plodonošenja.

U zasadima sa drugim kulturama

Sakupljaju se reznice smokve za ukorenjivanje. Za ukorenjivanje se koriste jednogodišnje grane debljine 1-1.8 cm, sa kratkim internodijama. Formiraju se reznice dužine 25-26 cm. Donji rez se pravi direktno ispod čvora, a gornji – 1 cm iznad dobro razvijenog bočnog pupoljka. Reznice se vezuju u snopove po 50, obeležavaju i zakopavaju u pesak u hladnim prostorijama ili na otvorenom, u plitkim rovovima – do 25 cm dubine.

Sakupljaju se reznice nara za ukorenjivanje. Treba da budu od jednogodišnjih ili dvogodišnjih grana. Dužina reznica je 20-25 cm, a debljina u osnovi – od 0.5 do 1.2 cm. Nakon sečenja, grane se čiste od trnja i bočnih izdanaka, i formiraju se reznice dužine 20-25 cm. Vezuju se u snopove i obeležavaju. Čuvaju se na hladnom mestu u vlažnom pesku ili u spoljnim rovovima. Preduzimaju se mere za sprečavanje isušivanja.

Sakupljaju se reznice pasjeg trna za ukorenjivanje. Na isti način kao za nar.

Sakuplja se seme lovora. Seme se čisti od perikarpa. Čuvaju se u blago vlažnom pesku u hladnim podrumima ili na otvorenom. U toplijim regionima, seme se seje na otvorenom odmah nakon čišćenja. Seju se u leju na dubini od 4-5 cm, na udaljenosti od 20 cm – između redova i 5 cm – unutar reda. Seme se prekriva peskom ili drugim materijalima za malčiranje.

Sakuplja se seme kavkaskog persimona, čisti se, suši na senovitom mestu i čuva u hladnim prostorijama, pomešano sa vlažnim peskom ili zeolitom.

Nastavlja se sakupljanje semena koprivića (kukuch), koje će se koristiti za proizvodnju podloga za pistacije.

Ako je dostupna topla prostorija, seme limuna i trolistnog pomorandžinog drveta (*Poncirus trifoliata*) se seje u kutije, gajbice itd. Mešavina zemlje sastoji se od jednog dela zemlje, dva dela peska i jednog dela dobro trulog stajnjaka. Redovno se vlaži.

Sade se nar, smokva, persimon, lovor i pasji trn, pri čemu se prvo označavaju površine. Sade se na sledećim udaljenostima – smokva – 5x5 m, nar – 4x4 m, persimon – 5x5 m, lovor – 3x0.8 m, pasji trn – 4x2.5 m.

Ukorenjene reznice nara, smokve, pasjeg trna i jednogodišnja kalemljena stabla persimona se vade na otvorenom.

Beru se plodovi persimona, berba nara se završava, a počinje rezidba persimona i smokve radi plodonošenja.

Počinje sakupljanje osušenih listova lovora sa orezanih izdanaka.

Vrši se zimska rezidba aktinidije (kivija). Uklanjaju se prekomerni izdanci, zamenjuju se iscrpljeni kordoni i uklanja staro rodno drvo. Berba i skladištenje plodova aktinidije su završeni. Ukorenjene reznice aktinidije se postavljaju za dalju kultivaciju.